

INLEIDING 11

De mythen van de moderniteit 13 / De megamachine 15 / De grenzen van het systeem 17 / De opzet van dit boek 19

DEEL I: DE VIER TIRANNIEËN

1. MACHT De vier tirannieën en de wortels van de heerschappij 25

De drie tirannieën 28 / Fysieke macht 31 / Structureel geweld 34 / Ideologische macht 38 / De uitvinding van de heersende god 41 / De vierde tirannie 44

2. METAAL Mijnbouw, bewapening en de macht over de natuur 47

De oorsprong van het militair-industriële complex 48 / De moeder aller milieurampen 51 / God spelen: metallurgie en de macht over de schepping 34

3. MARKT Economische macht, geld en eigendom 57

Markten als maskers 58 / De mythe van de markten 59 / De oorlog als bakermat van de markt 61 | De mijnen van Laurion 64 / Het Romeinse zilverimperium 66 / De eerste concerns 67 / Eigendom als totale beschikkingsbevoegdheid 70

4. ONMACHT Het trauma van de macht en het ontstaan van het apocalyptische denken 74

Wat is een trauma? 77 / Het ontstaan van het apocalyptische denken 79 / Apocalypsen als antwoord op het trauma van de macht 81 / De vernietiging van hemel en aarde 83 / Het hemelse Jeruzalem en de poel van vuur 84 / Het stukslaan van het heden 86 / Verzet tegen het einde van de wereld: de Jezus-beweging 88

5. MISSIE De oorsprongen van het westerse universalisme 92

De grote herinterpretatie 93 / Missie en macht 95 / De vernietiging van het andere 96

DEEL 2: DE MEGAMACWINE

6. MONSTER De herformulering van de macht en het ontstaan van het moderne wereldsysteem (1348-1648) 103

Het tijdperk van de angst 104 | De incubatietijd 106 / De grote crisis 109 / De geboorte van een monster 112 / Het arsenaal van Venetië 113 / Een nieuwe vorm van oorlog 118 / De wederopstanding van het metallurgische complex 124 / Wapenrustingen en kanonnen: de industrialisatie van de mijnbouw 125 / Het kappen van de wouden 129 / De rol van de banken 131 / De ontketening van het monster 133 / De onderdrukking van egalitaire bewegingen 140 / De uitvinding van de naamloze vennootschap 147 / Uitverkorenen en verdoemden 152 / Macht en onmacht in het moderne wereldsysteem 154

7. MACHINE Mechanistische wetenschappen, staatsapparaten en de disciplineren van de mens (1600-1800) 158

De wereld als machine 160 / De rol van de wetenschappen 162 / Het nieuwe Atlantis 163 / De herdefinitie van de werkelijkheid 166 / De uitsluiting van het onberekenbare 167 / De dood van de wereld 169 / De objectivering van de mens 172 | De doorgroondelijkheid van de wereld 174 / Kaart en grondgebied 177 / Het bos als leger 178 / Stedenbouwkundige planning als middel om opstanden te bestrijden 180 / De blik van de macht 183 / De mens-machine 184 / De africhting van het lichaam 186 / De school als disciplinaire instelling 188 / De uitvinding van de arbeid 192 / Slavernij 193 / Loonarbeid 195

8. MOLOCH Kolenenergie, totale markt en totale oorlog (1712-1918) 199

Kolen: De derde revolutie van het metallurgische complex 199 / Kolen als brandstof voor het visioen van een machinale samenleving 209 / De totale markt 206 / Ontworteling, sociale traumatisering en verzet 209 / De uitvinding van de natie 211 / De grote expansie 213 / 'Beschaving': Het nieuwe missieproject 216 / De verwoestijning van Afrika 219 / De Belle Époque en de dood van anderen 221 / India: De uitvinding van de derde wereld 223 / Op weg naar de totale oorlog 227

9. MASKERS De besturing van de grote machine en de strijd om de democratie (1787-1945) 231

Het filter van de democratie 239 / vs 1787: republiek of democratie? (Het filter van de vertegenwoordiging) 236 / Frankrijk 1789: het filter van het geld 238 / Haïti 1804: het filter van de schulden 240 / Het filter van het kiesrecht en de burgerrechten 239 / Het filter van de publieke opinie' 243 / Ultima ratio regum: kanonnen voor de status quo 246 / Het probleem van de sturing van het systeem 247 / De vraag wordt prangender: Rusland 1917 250 / De 'geleide democratie' en het idee van de aansturing 253 / De Duitse revolutie van 1918/1919 259 / Defascistische optie 260

10. METAMORFOSEN De naoorlogse hausse, het verzet en de grenzen van het systeem (1945-...) 266

De Trente Glorieuses 268 / Rusteloze geluksmachines 270 / Onafhankelijkheidsbewegingen in de Global South 275 f 'Ontwikkeling' als kolonisatie van binnenuit 276 / 'Ontwikkeling³ als fata morgana 279 | De wereldrevolutie van 1968 283 / Het antwoord op 1968 285 / Het ideologische systeem is aan het wankelen gebracht 288 / De 'matiging van de democratie³ 290 / De grote rollback 292 / De economie van de onteigining 293 / Pantserwagens en propaganda 296 / De grote rollback in het Oosten 297 / De macht van de schuld 299 / De tweede verwoesting van Mexico 302 / De nieuwe anderen 303 / De grenzen van het systeem 304 / Economische grenzen 303 / De omgekeerde ontwikkeling van de staat en het einde van de loyaliteit 307 / De ultieme grens: de planeet 309

11. MOGELIJKHEDEN Uitstappen uit de megamachine 315

Revolutie zonder masterplan 318 / Ons hoofd is rond, zodat we ook de andere kant op kunnen denken 319 / Uitstappen uit de accumulatie van kapitaal 321 / De strijd omgebruiks- en beschikkingsrechten 322 / De inperking van het metallurgisch-fossiele complex 324 / De strijd tegen het structurele geweld van de schulden 325 / Uitstappen van onderaf: nieuwe vormen van zelforganisatie 327 / Commons: de herontdekking van het gemeenschappelijke 329 / Duurzame producten in plaats van wegwerpartikelen 330 / Gemeenten nieuw leven inblazen 332 / De rol van de markten 333 / De kunstmatige voeding van multinationals 334 (Het zoeken naar echte democratie 338 / De demilitarisering van de samenleving 341 / De rol van de vredesbeweging 343 / Afscheid van het idee dat we de natuur kunnen beheersen 344 / De kunst van het samenwerken met complexe levende systemen 343

DANKWOORD 349

NOTEN 351

BIBLIOGRAFIE 395

VERANTWOORDING VAN DE AFBEELDINGEN 403

TIJDBALK A: De vier tirannieën (hoofdstukken 1-5) 405

TIJDBALK B: De vorming van de wereldwijde megamachine (hoofdstuk 6) 407

TIJDBALK C: Consolidatie, expansie en crises (hoofdstukken 7-9) 410

TIJDBALK D: De hausse en de grenzen van de megamachine (hoofdstukken 10-11) 414

REGISTER 417